

УДК 81'373.7:81'37(=135.1=133.1)

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2026-216-31>

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОЛОРОНІМОМ ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТИ СТАНУ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ (НА МАТЕРІАЛІ РУМУНСЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ)

PHRASEOLOGISMS WITH COLORONYM AS REPRESENTATIVES OF THE STATE OF HUMAN HEALTH (BASED ON ROMANIAN AND FRENCH LANGUAGES)

Ніколаєску Е. В.,

*orcid.org/0000-0002-1742-5991**Scopus Author ID: 58862101700**доктор філософії в галузі філології,**старший викладач кафедри східноєвропейських мов**Національної академії Служби безпеки України*

Стаття присвячена дослідженню фразеологізмів із колоронімом у румунській та французькій мовах, які слугують засобом репрезентації фізичного стану здоров'я людини.

Фразеологізми є невід'ємною складовою будь-якої мови, що акумулюють у собі історичний досвід, культурні традиції, менталітет народу та специфіку його світосприйняття. Виявлено, що колороніми у складі фразеологізмів надають мові яскравості, образності й емоційної насиченості, підсилюючи її виразність і змістовність, а також стають засобами вираження різних станів здоров'я. З'ясовано, що у широкому розумінні, здоров'я слід розглядати як багатовимірне явище, яке охоплює фізичне, психічне, емоційне і соціальне благополуччя і характеризує загальний функціональний стан людини.

У роботі досліджені фразеологізми з колоронімом, що вербалізують фізичний стан здоров'я людини поділено на опозиції: фізично здоровий та фізично нездоровий. Стан фізично здоровий, тобто гарне самопочуття, бадьорість, здоров'я відображено у фразеологізмах із зеленим кольором, оскільки зелений колір є символом життя, здоров'я, молодості.

З'ясовано, що колірні метафори на позначення здоров'я людини базуються здебільшого на подібності до зовнішнього вигляду шкіри. Таким чином, маркерами поганого здоров'я, хворобливого фізичного стану людини є кольори *білий, чорний, жовтий, зелений, синій*, які у складі фразеологізмів позначають: блідий колір шкіри, виснаження, фізичну слабкість, напівнепритомний стан, втрату свідомості, тілесні ушкодження, зумовлені побиттям, біль, поганий зір тощо. Колороніми наявні й у складі назв хвороб, а також у фразеологізмах, що констатують хворобу.

Виявлено, що більшість фразеологізмів використовують метафоричні порівняння кольорів із неживими, холодними об'єктами (смерть, віск, саван, гіпс, свіча, стіна, тощо), створюючи образну парадигму фізичного нездоров'я.

Встановлено, що у румунській та французькій мовах фразеологізми з колоронімом, що позначають стан «фізично нездоровий» домінують над фразеологізмами, що позначають стан «фізично здоровий».

Ключові слова: фразеологізм, колоронім, здоров'я, фізичний стан, румунська мова, французька мова.

The article is devoted to the study of phraseological units with coloronyms in the Romanian and French languages, which serve as a means of representing the physical state of a person's health.

Phraseological units are an integral part of any language, accumulating historical experience, cultural traditions, the mentality of the people and the specifics of their worldview. It has been found that coloronyms in the composition of phraseological units give the language brightness, imagery and emotional richness, enhancing its expressiveness and content, and also become a means of expressing various states of health. It has been found that in a broad sense,

© Ніколаєску Е. В., 2026

Стаття поширюється
на умовах ліцензії
відкритого доступу (CC BY 4.0)

health should be considered as a multidimensional phenomenon that encompasses physical, mental, emotional and social well-being and characterizes the general functional state of a person.

The work investigates phraseologisms with a coloronym that verbalize the physical state of a person's health, divided into oppositions: physically healthy and physically unhealthy. The state of being physically healthy, that is, good health, cheerfulness, health is reflected in phraseologisms with the color green, since the color green is a symbol of life, health, youth.

It was found that color metaphors for designating human health are mostly based on the similarity to the appearance of the skin. Thus, markers of poor health, a person's painful physical condition are the colors white, black, yellow, green, blue, which in phraseologisms denote: pale skin color, exhaustion, physical weakness, semi-conscious state, loss of consciousness, bodily injuries caused by beatings, pain, poor eyesight, etc. Coloronyms are also present in the names of diseases, as well as in phraseological units that state the disease.

It was found that most phraseological units use metaphorical comparisons of colors with inanimate, cold objects (death, wax, shroud, plaster, candle, wall, etc.), creating a figurative paradigm of physical illness.

It was found that in Romanian and French, phraseological units with a coloronym that denote the state of "physically unhealthy" dominate over phraseological units that denote the state of "physically healthy".

Key words: phraseology, coloronym, health, physical condition, Romanian language, French language.

Постановка проблеми. Фразеологізми – це невід’ємна складова будь-якої мови, що акумулює у собі історичний досвід, культурні традиції, менталітет народу та специфіку його світосприйняття. Серед різноманіття фразеологічних одиниць особливу увагу привертають ті, що містять колороніми – слова, що позначають назви кольорів. Колір у мові відіграє не лише номінативну, а й глибоку символічну функцію: він здатний викликати певні емоції, асоціації, оцінні характеристики, а також формувати приховані смисли в межах фразеологічної структури. Однією із важливих тематичних груп фразеологізмів із колоронімом є ті, що позначають стан здоров’я людини, зокрема її фізичне та психологічне самопочуття.

Проблема репрезентації стану здоров’я у фразеологізмах із колоронімами полягає в тому, що вона охоплює кілька взаємопов’язаних площин – лінгвістичну (як виражається фізичний чи емоційний стан), когнітивну (які уявлення лежать в основі певних кольорних асоціацій), культурну (які специфічні особливості має сприйняття кольору в певній мовній спільноті).

Таким чином, актуальним постає завдання виявити, які саме колороніми використовуються для позначення стану здоров’я людини та які значення вони набувають у фразеологізмах у румунській та французькій мовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки здоров’я є однією із найважливіших цінностей у житті людини, воно посідає помітне місце в наукових дослідженнях і лінгвістичних розвідках мовознавців. Концепт здоров’я у різних мовних картинах світу досліджували Н. Башук [1], О. Лемішка [2], О. Милик [3], Л. Мороз, Л. Ясногурська, Н. Мічуда [4], Л. Печенікова [5], О. Федько [6]. Фразеологізми на позначення фізичного стану людини вивчала Ю. Жарікова [7]. Ж. Краснобаєва-Чорна досліджувала анатомно-фізіологічні показники цінності «здоров’я» у фраземіці [8]. Компаративні фразеологічні одиниці на позначення здоров’я людини аналізувала Л. Печенікова [9]. Психосемантичне дослідження концептів «здоров’я» та «хвороба» розглядала М. Орап [10]. Однак, дослідження фразеологізмів із колоронімом як репрезентантів стану здоров’я людини в романських мовах, зокрема румунській і французькій, залишається малодослідженим. Переважно увага акцентувалась на концепті «здоров’я», а не на метафоричному інструментарії через кольорні асоціації.

Метою статті є дослідження фразеологізмів із колоронімом, що репрезентують стан здоров’я людини в румунській та французькій мовах.

Виклад основного матеріалу. Фразеологізми як складова лексичної системи мови є важливими засобами вираження національно-культурної специфіки та мовної картини світу. Однією із важливих сфер, у якій фразеологія активно реалізується, є категорія фізичного та психоемоційного стану людини. Особливе місце в цьому контексті займають фразеологізми з коло-

ронімом. У різних мовах такі одиниці відображають не лише фізичне здоров'я, але й певні соціальні, психологічні, навіть моральні аспекти людського стану.

Загальновідомо, що колороніми становлять важливу складову образної репрезентації дійсності. Упродовж століть у румунській та французькій культурі відбувається накопичення життєвого досвіду, внаслідок чого у свідомості людини формуються сталі асоціативні зв'язки між кольорами та емоціями, станами людини. Назви кольорів наділені глибоким семантичним змістом і культурною символікою, є невід'ємною частиною образної картини світу багатьох народів. Попри існування універсальних характеристик у сприйнятті кольору, кожна етнокультурна традиція виробляє власну систему образно-символічних значень, що віддзеркалює її унікальний світоглядний досвід.

Згідно з дослідженнями вчених, ядром колірної групи є 11 прикметників-назв основних кольорів: *білий* (рум. *alb*, фр. *blanc*), *чорний* (рум. *negru*, фр. *noir*), *червоний* (рум. *roșu*, фр. *rouge*), *зелений* (рум. *verde*, фр. *vert*), *жовтий* (рум. *galben*, фр. *jaune*), *синій* (рум. *albastru*, фр. *bleu*), *коричневий* (рум. *cafeniu*, фр. *brun*), *фіолетовий* (рум. *violet*, фр. *violet*), *рожевий* (рум. *roz*, фр. *rose*), *помаранчевий* (рум. *portocaliu*, фр. *orange*), *сірий* (рум. *gri*, фр. *gris*). Вважається, що колірна ознака з'явилася у мові в такій діахронічній послідовності – *білий*, *чорний*, *червоний*, *зелений*, *жовтий*, *синій*, *коричневий*, *рожевий*, *помаранчевий*, *фіолетовий* та *сірий*, при чому *коричневий*, *рожевий* і *фіолетовий* є власне романською інновацією [11; 12]. Система сучасних румунських та французьких колоронімів є розгалуженою лексико-семантичною групою, за даними вчених, загальний список румунських та французьких колоронімів налічує понад 200 назв кольорів та їх відтінків.

Варто зазначити, що фразеологізми з колоронімом надають мові яскравості, образності й емоційної насиченості, підсилюючи її виразність і змістовність. Крім того, кольори є багатозначними. У фразеологізмах багатозначність кольорів нерідко виходить за межі буквального розуміння кольорової гами. Як правило, у фразеологізмах кольори часто символізують риси характеру, фізичні, емоційні стани або абстрактні поняття, які не завжди мають прямий зв'язок із їхньою природною семантикою. Завдяки цій метафоричності мовлення набуває більшої глибини, емоційної виразності та образності, стає яскравішим – як у прямому, так і в переносному значенні. Зауважимо, що той самий колір може бути в складі різних фразеологізмів, але його тлумачення залежить від контексту.

Дослідження показало, що колороніми у фразеологізмах стають засобами вираження різних станів здоров'я. Здоров'я є основною цінністю людського життя, оскільки саме завдяки йому людина здатна реалізовувати свої цілі, долати життєві виклики та досягати особистої і професійної гармонії.

Зауважимо, що поняття «здоров'я» не має усталеного, загальноприйнятого визначення. О. Федько підкреслює той факт, що сучасні дослідження використовують понад 400 різноманітних визначень поняття «здоров'я» [6].

За статутом ВООЗ, здоров'я – це не відсутність хвороби як такої або фізичних вад, а стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя; це природний стан організму, який характеризується його рівновагою з навколишнім середовищем і відсутністю будь-яких хворобливих змін [13].

У Словнику української мови зазначено, що здоров'я – це стан організму, при якому нормально функціонують усі його органи [14].

У широкому розумінні, здоров'я слід розглядати як багатомірне явище, яке охоплює фізичне, психічне, емоційне і соціальне благополуччя і характеризує загальний функціональний стан людини. Таким чином, досліджуване поняття є складним і багатоаспектним. У межах даного дослідження основну увагу зосереджено на фізичному аспекті здоров'я.

Очевидно, що здоров'я забезпечує тривалість життя, фізичну й розумову працездатність, достатньо високий рівень самопочуття та здатність до народження здорових нащадків.

Водночас, стан здоров'я людини нерозривно пов'язаний із спадковістю, психосоматичною конституцією людини, її фізіологічними й ендокринними особливостями, рівнем санітарно-гігієнічної культури, харчуванням, специфікою звичаїв і традицій, способом життя, власним ставленням до здоров'я тощо [15, с. 76].

Усе це свідчить про те, що стан здоров'я не є сталим чи незмінним явищем. Здоров'я – це динамічний процес, отже, стан здоров'я може покращуватись або погіршуватись залежно від низки факторів.

Поняття «здоров'я» охоплює широкий спектр станів людини – від абсолютного, бездоганного здоров'я до граничних із хворобою станів, що яскраво відображено у фразеологізмах із колоронімом у румунській та французькій мовах.

Репрезентація стану здоров'я – одна з ключових сфер, де колороніми набувають яскраво вираженої метафоричності. Саме через фразеологізми з колоронімами мова «малює» портрет людини в момент її слабкості, хвороби або навпаки, здоров'я, сили, енергії.

Отже, досліджені фразеологізми з колоронімом, що вербалізують фізичний стан здоров'я людини поділили на опозиції: фізично здоровий та фізично нездоровий.

Анатомо-фізіологічні характеристики є ключовими критеріями для визначення стану людини як здорового (норма) або хворобливого (відхилення від норми). До сфери нормативних ознак належить характеристика «фізично здоровий».

Стан *фізично здоровий*, тобто *гарне самопочуття, бадьорість, здоров'я* відображено у фразеологізмах: рум. *verde ca bradul* – *здоровий як дуб (здоровий, міцний, сильний)* [16; 17], фр. *il est encore vert* – *він ще бадьорий* [18; 19; 20]. Зелений колір є символом життя, здоров'я, молодості, а ялина / смерека – у румунській лінгвокультурі асоціюється із вічнозеленістю (довговічністю), силою, витривалістю. Разом вони створюють образ фізично сильної, здорової, витривалої людини.

Протилежну смислову структуру мають фразеологізми інтегровані контрарним значенням «фізично нездоровий», що відображають фізіологічні відхилення від норми, слугують об'єктивними індикаторами нездоров'я людини (хворобливий фізичний стан) та пов'язані з такими явищами, як: блідий колір шкіри, виснаження, фізична слабкість, напівнепритомний стан, втрата свідомості, тілесні ушкодження, зумовлені побиттям, біль, поганий зір, констатація хвороби тощо. Діапазон значень фразеологізмів із колоронімом на цю тему досить широкий, при тому, вони домінують над фразеологізмами, що позначають стан «фізично здоровий». Розглянемо детальніше.

Численну групу складають фразеологізми, що яскраво описують *блідий колір шкіри людини*, тобто ненормально світлий, знебарвлений колір обличчя, який є типовим симптомом поганого самопочуття та здоров'я. Отже, у контексті стану здоров'я людини *блідість* має чітко виражену негативну конотацію й часто слугує ознакою фізичного нездужання людини, що виражається у фразеологізмах із колоронімом.

У румунській мові *блідість* може бути ознакою слабкості, хвороби, болю, втрати крові тощо, що відображено у таких фразеологізмах: *alb la față* – *бути блідим*; *la negru* – *землистий колір обличчя (сірувато-блідий)*; *verde la față* – *позеленіти / виглядати мертвенно* [16; 17].

Французька мова вирізняється більшою кількістю фразеологізмів із колоронімами, що передають значення *блідості*, наприклад: *être blanc* – *бути блідим, погано виглядати*. На *сильну блідість* вказують фразеологізми: *blanc comme une cire* – *блідий як віск, мертвенно-білий*; *blanc comme un linceul* – *смертельно блідий*; *blanc comme linge* – *білий як полотно*; *blanc comme un mort* – *блідий як смерть; мертвенно-блідий*; *blanc comme un mur* – *блідий як стіна*; *blanc comme plâtre* – *білий як крейда* [18; 19; 20]. Як бачимо, усі ці фразеологізми виражають надмірну, неприродну блідість, оскільки основні джерела порівняння – білі, неживі, холодні об'єкти (віск, саван, полотно, смерть, стіна, гіпс). Це, відповідно, створює образ непритомності, мертвотності або крайньої слабкості.

Розмовну і живу французьку мову демонструє фразеологізм *розм. ірон. blanc comme un cachet d'aspirine* – бути дуже білим, блідим [19]. Порівняння у фразеологізмі відбувається не з типовим предметом на кшталт «полотно» чи «стіна», а з таблеткою аспірину – маленькою, круглою, майже неоновно-білою. Водночас, цей розмовний, іронічний вираз влучно підкреслює надмірну блідість людини.

У румунській та французькій мовах виснаження, фізична слабкість, блідий вигляд часто передається у фразеологізмах із жовтим кольором: рум. *a se face (a fi) galben ca ceara (ca turta de ceară, ca făclia de ceară, ca lămâia)* – бути жовтим як віск; рум. *galben de gras* – бути дуже худим і блідим [16; 17].

У французькій мові знайдено такі фразеологізми: *розм. jaune comme un cierge pascal* – жовтий як великодня свічка; *jaune comme cire* – жовтий як віск / воскова свічка; *jaune comme un citron (un coing, une orange)* – жовтий як лимон; *jaune comme du nankin* – жовтий як солома; *jaune comme souci* – жовтий як календула; *être jaune comme du safran* – 1) бути жовтого кольору; 2) страждати на жовтяницю [18; 19; 20].

Із прикладів очевидно, що фразеологізми з компонентом «galben» у румунській та «jaune» у французькій мовах часто несуть негативне забарвлення й використовуються для передачі хворобливого вигляду людини, особливо виснаження, жовтяничного кольору обличчя.

Окрім вищезазначених кольорів, блідість у фразеологізмах може виражатися і через лексему *pâle* (блідий) – що має дуже світлий, тьмянний колір, позбавлений яскравості, насиченості, наприклад: фр. *pâle comme un linge* – блідий як полотно; фр. *pâle comme la mort* – блідий як смерть; канад. *être pâle comme une vesse-de-carême* – бути дуже блідим [18; 19; 20].

Приклади демонструють, що для позначення блідості домінантними є фразеологізми з колоронімами білий та жовтий, значно рідше у фразеологізмах зустрічаються колороніми зелений і чорний та прикметник блідий.

Напівнепритомний стан, втрату свідомості у румунській мові передають фразеологізми: *a i se face (cuiva) verde înaintea ochilor / a i se face (cuiva) galben înaintea ochilor / a vedea verde* – запаморочилось у голові (потемніло в очах) [16; 17]. Фразеологізми передають різке погіршення самопочуття, близького до запаморочення або непритомності, тобто впасти в хворобливий стан, коли втрачається відчуття рівноваги і все навколишнє середовище ніби хитається. Зелений та жовтий кольори у цих фразеологізмах передають зміну візуального сприйняття світу, коли людині стає погано й все пливе або змінюється перед очима.

У французькій мові цей стан передає наступний фразеологізм: *faire des yeux blancs* – бути в напівнепритомному стані [20]. Фразеологізм описує стан крайньої слабкості людини, коли перед втратою свідомості очі закриваються вгору, й видно лише білки.

Румунська й французька мови багаті на експресивні фразеологізми для позначення побиття, нанесення тілесних ушкоджень, наслідком яких є нездоров'я, синці, наприклад: фр. *noir de coups* – весь у синцях (чорний від синців); фр. *être noir de coups* – бути побитим до синців; фр. *l'œil (les yeux) au beurre noir* – 1) із підбитим оком; 2) із темними колами навколо очей; фр. *розм. accommoder au beurre noir* – наставити синець [19]. Чорний колір у фразеологізмах метафорично позначає зміну кольору шкіри внаслідок ударів – синці, гематоми. Це образне поєднання передає візуальний стан людини після побиття, де тілесні ушкодження такі сильні, що шкіра виглядає буквально «чорною».

Фразеологізм рум. *a vedea stele verzi* – аж зірки в очах замигтіли (аж зірки з очей посипались / бачити зорі / дістав по голові – аж світ потемнів) [17] означає відчуття раптового, сильного біль, зазвичай після фізичного удару. «Зелені зірки» – художній образ, що символізує спотворене зорове сприйняття через біль, удар, шок. Це візуальний ефект, коли після удару перед очима «все блимає». В українській культурі теж є подібна образність: після сильного удару з'являються «зірочки», «іскри», «темрява».

Завдавати сильний біль передає канадський фразеологізм канад. *faire un mal noir* – робити дуже боляче, завдавати жахливого болю [19]. Чорний колір використовується метафорично для підсилення тяжкості болю. Відчуття сильного фізичного болю відображено у фразеологізмі рум. *a-i sări (cuiva) stele verzi din ochi* – аж зірки з очей посипались (дістати так, що аж іскри вискочили / очі повилазили від болю) [16]. Вислів «зірки вискакують із очей» викликає асоціації з ударом по голові / обличчю. «Зелені зірки» – художній прийом для гіперболізації фізичного болю.

Поганий зір / втрата здатності нормально бачити відображено у фразеологізмі фр. *voir rouge* – погано, нечітко бачити [18]. Червоний колір у фразеологізмі вказує на втому очей.

Суб'єктивними ознаками фізіологічних відхилень від норми постають: втома, наприклад: фр. арго *pâle des jambes (des genoux)* – бути втомленим, ледве триматися на ногах; виснаження, наприклад: фр. *avoir les ouïes pâles* – бути виснаженим, виглядати змученим [20].

Констатацію хвороби виявлено у фразеологізмі фр. прост. *avoir les jambes pâles / être pâle des jambes* – бути хворим [19].

Колороніми наявні й в складі назв хвороб, наприклад: рум. *boală neagră* – епілепсія; рум. *friguri galbene* – жовта лихоманка [16]; фр. *maladie bleue* – ціаноз (букв. синя хвороба) [18].

Висновки. Фразеологізми з колоронімом у румунській та французькій мовах репрезентують один із найяскравіших пластів мовної картини світу, що дає змогу досліджувати фізичний стан здоров'я людини через призму кольорових асоціацій.

Специфіка фразеологізмів, що презентує стани фізично здоровий та фізично нездоровий зумовлена емоційною асоціацією, пов'язаною з конкретним компонентом фразеологізму, у даному дослідженні із колоронімами *білий, жовтий, зелений, чорний, синій, червоний*. Колірні метафори на позначення здоров'я людини базуються здебільшого на подібності до зовнішнього вигляду шкіри. Таким чином, фразеологізми із значенням «фізично здоровий» зазвичай виражаються *зеленим* кольором. Маркерами поганого здоров'я, тобто стану «фізично нездоровий» виступають кольори: *білий, чорний, жовтий, зелений, синій*.

Більшість фразеологізмів використовують метафоричні порівняння кольорів із неживими, холодними об'єктами (смерть, віск, саван, гіпс, свіча, стіна, тощо), створюючи образну парадигму фізичного нездоров'я.

Виявлено й конотативні маркери, що зафіксовані у фразеологічних джерелах (семи «іронічне», «просторіччя», «розмовне», «канадське»).

У межах досліджених фразеологізмів із колоронімом у румунській та французькій мовах кольори мають спільні конотації та асоціації. Крім того, в обох мовах переважають фразеологізми з колоронімом, що позначають незадовільний стан здоров'я. Це відображає аксіологічну важливість здоров'я як базової цінності, втрата якої фіксується з більшою експресивністю.

У перспективі нашого дослідження є аналіз фразеологізмів із колоронімом, що позначають емоційний стан людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Башук Н. П. Об'єктивація концепту здоров'я/gesundheit на основі українських та німецьких паремійних одиниць. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. 2023. № 59. Т. 1. С. 21–24. DOI <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2023.59.1.4>
2. Лемішка О. Я. Основні складові концепту «HEALTH» у сучасній англійській мові. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2012. № 26. С. 85–90.
3. Милик О. В. Вербалізація концепту «здоров'я» в латинських пареміях. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 46 (2). С. 514–522.
4. Мороз Л. В., Ясногурська Л. М., Мічуда Н. М. Концепт здоров'я/health в англомовній картині світу. *Природнична освіта та наука*. 2024. Вип. 6. С. 26–30. DOI <https://doi.org/10.32782/NSER/2024-6.04>
5. Печенікова Л. М. Концепт здоров'я в системі мови (на матеріалі українських фразеологізмів). *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2011. Вип. 31. С. 11–13.

6. Федько О. А. Багатоаспектність поняття здоров'я у сучасній науковій думці. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2009. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=76> (дата звернення: 07.01.2026).
7. Жарікова Ю. В. Фразеологізми на позначення фізичного стану людини в новогрецькій, українській та англійській мовах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна.* 2014. Вип. 43. С. 106–109.
8. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Анатомо-фізіологічні показники цінності «здоров'я» у фраземіці: відхилення від норми. *Записки з українського мовознавства.* 2016. Вип. 23. С. 25–32.
9. Печенікова Л. М. Компаративні фразеологічні одиниці на позначення здоров'я людини. *Science and Education a New Dimension : Philology.* 2013. Vol. I(3), Is. 13. P. 121–123.
10. Орап М. О. Психосемантичне дослідження концептів «здоров'я» та «хвороба». *Humanitarium.* 2019. Т. 43, Вип. 1. С. 113–122. DOI 10.31470/2308-5126-2019-43-1-113-122
11. Kristol A. Color. Les langues romanes devant le phénomène de la couleur. Berne : Francke, 1978. 409 p.
12. Moroianu C. Originea și evoluția numelor de culori. Dublete etimologice «cromatice». *Studii de lingvistică. Omagiu doamnei profesoare Angela Vidu-Vrănceanu.* 2011. P. 223–233.
13. Статут (Конституція) Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_599 (дата звернення: 07.01.2026).
14. Словник української мови: в 11 т. Т. 3. Київ : Наукова думка, 1972. 744 с.
15. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Здоров'я як цінність у фраземіці: оцінно-емотивна специфіка. *Studia Ukrainica Posnaniensia.* 2016. Vol. 4. S. 75–83. DOI: 10.14746/sup.2016.4.09
16. Dexonline – Dicționar explicativ al limbii române. URL : <https://dexonline.ro/>
17. Tomici M. Dicționar frazeologic al limbii române. București : Saeculum Vizual, 2009. 1278 p.
18. Венгренивська М. А., Венгренівська Г. Ф., Оратовський Т. Б. Українсько-французький і французько-український фразеологічний словник : близько 12 000 фразеологічних одиниць. Київ : Генеза, 2000. 276 с.
19. Dictionnaire d'expressions idiomatiques. URL : https://www.cnrtl.fr/dictionnaires/expressions_idiomatiques/index.php
20. Rey A., Chantreau S. Dictionnaire d'expressions et locutions. Paris : Le Robert, 2003. 1086 p.

Дата першого надходження статті до видання: 20.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.04.2026